

ANALIZA WPLYWU WYSTĄPIENIA ZE ZRZESZEŃ NAJWIĘKSZYCH BANKÓW SPÓŁDZIELCZYCH NA STABILNOŚĆ EKONOMICZNO-FINANSOWĄ POSZCZEGÓLNYCH ZRZESZEŃ

WSTĘP

Systematycznie wzrasta liczba banków spółdzielczych w Polsce, które mogłyby działać poza strukturami zrzeszeniowymi¹. Na koniec marca 2008 r. banków spółdzielczych o funduszach własnych powyżej 5 mln euro było 45, a ich suma bilansowa netto stanowiła 29,33% sumy bilansowej sektora banków spółdzielczych².

¹ Zgodnie z art. 128 ust. 1. Prawa bankowego „bank jest obowiązany utrzymywać: fundusze własne na poziomie nie niższym niż równowartość w złotych kwoty określonej w art. 32 ust. 1 (tj. kwoty 5 mln euro), a w przypadku banków spółdzielczych będących członkami zrzeszenia, określonej w art. 32 ust. 2 (tj. kwoty 1 mln euro), z uwzględnieniem art. 172 ust. 3, przeliczonej według kursu średniego ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski, obowiązującego w dniu sprawozdawczym”.

² W opracowaniu wykorzystano m.in. dane finansowe banków ze sprawozdań WEBIS wg stanu na 31 grudnia 2007 r. (dane przed audytem) i 31 marca 2008 r. Z uwagi na brak dostępu do nowej sprawozdawczości SIS ocena adekwatności kapitałowej banków spółdzielczych zamieszczona w niniejszym opracowaniu została sporządzona jedynie na podstawie sprawozdań finansowych WEBIS.

Wystąpienie największych banków spółdzielczych ze zrzeszeń zmieniłoby pozycję i kondycję ekonomiczno-finansową dotychczasowych struktur zrzeszeniowych. Prawdopodobieństwo takiego scenariusza jest trudne do oszacowania³. Jednakże w niniejszym artykule podjęto próbę przedstawienia skutków takiego działania pod kątem oceny stabilności ekonomiczno-finansowej poszczególnych zrzeszeniowych grup banków spółdzielczych.

Zaprezentowano tu kształtowanie się wielkości funduszy własnych w bankach spółdzielczych w okresie od końca 1996 r. do końca marca 2008 r. Następnie scharakteryzowano grupę banków spółdzielczych o najwyższych funduszach własnych na koniec I kwartału 2008 r. oraz opisano obecną strukturę sektora banków spółdzielczych w Polsce. W ramach przeprowadzonego testu warunków skrajnych (*stress testu*) przedstawiono wyniki analizy wpływu wystąpienia ze struktur zrzeszeniowych największych banków spółdzielczych na kondycję finansową poszczególnych zrzeszeń. Z uwagi na skalę i złożoność zjawiska przedstawiona projekcja, odnosząc się do wybranych aspektów, nie wyczerpuje zagadnienia i ma jedynie charakter poglądowy.

1. Wielkość funduszy własnych w bankach spółdzielczych

W latach 1996–2008 prawie dziesięciokrotnie zwiększyła się wielkość funduszy własnych w sektorze banków spółdzielczych, na co miała wpływ m.in. konieczność osiągnięcia kolejnych progów kapitałowych. Do końca 2001 r. banki spółdzielcze zrzeszone zobowiązane były do zwiększenia funduszy własnych do poziomu co najmniej 300 tys. euro, następnie do końca 2005 r. do poziomu co najmniej 500 tys. euro oraz do końca 2007 r. do poziomu nie niższego niż 1 mln euro. Wzrost funduszy własnych był m.in. efektem poprawiającej się sytuacji w sektorze banków spółdzielczych, dzięki której banki wypracowywały zyski, które mogły przeznaczyć na zwiększenie funduszy własnych. Ponadto, m.in. w związku ze wzrostem wymogów kapitałowych w sektorze banków spółdzielczych, nastąpiły procesy łączeniowe (szczególnie silne w latach 1999–2000)⁴ w wyniku, których znacznie zmniejszyła się liczba banków spółdzielczych, przy czym liczba placówek bankowych⁵ znacząco

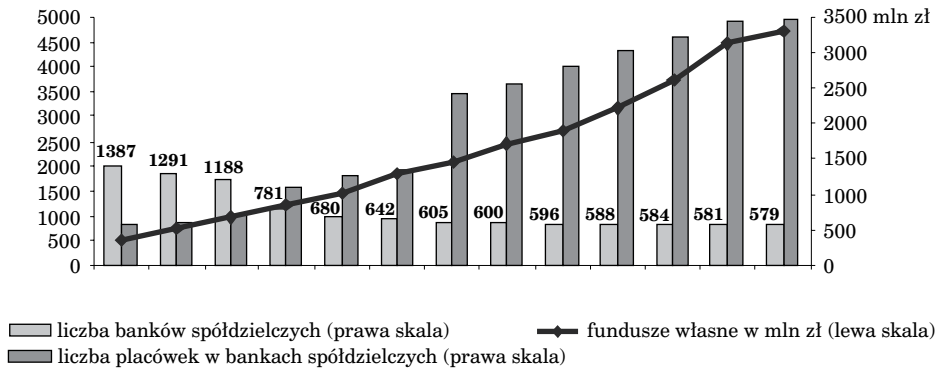
³ W latach 1996–2007 tylko 3 banki spółdzielcze działały poza zrzeszeniami (SBR Samopomoc Chłopska do czasu przejścia przez Bank BPH SA w 2004 r., MBS w Mikołowie przez I półrocze 2003 r. do czasu „powrotu” do zrzeszenia BPS SA oraz od 2002 r. KBS w Krakowie, który działa nadal jako bank niezrzeszony, ale podpisał umowę o współpracy ze zrzeszeniem BPS SA).

⁴ Od końca 1996 r. do końca marca 2008 r. liczba działających banków spółdzielczych zmniejszyła się o 808 do 579 (w tym m.in. w 1999 r. w wyniku procesów łączeniowych o 407, a w 2000 r. o 101).

⁵ Pojęcie placówka odnosi się do oddziału, filii, ekspozytury lub innych placówek obsługi klienta.

wzrosła, a zatrudnienie utrzymywało się na relatywnie stabilnym poziomie. Innym źródłem zwiększania funduszy własnych były pożyczki podporządkowane⁶ (udzielane przede wszystkim przez banki zrzeszające ze środków własnych lub zrzeszeniowych), które za zgodą Komisji Nadzoru Bankowego, a od 1 stycznia 2008 r. Komisji Nadzoru Finansowego, mogą być zaliczane do funduszy własnych.

Wykres 1. Wielkość funduszy własnych, liczba banków spółdzielczych oraz placówek

Źródło: dane NBP (WEBIS), opracowanie własne.

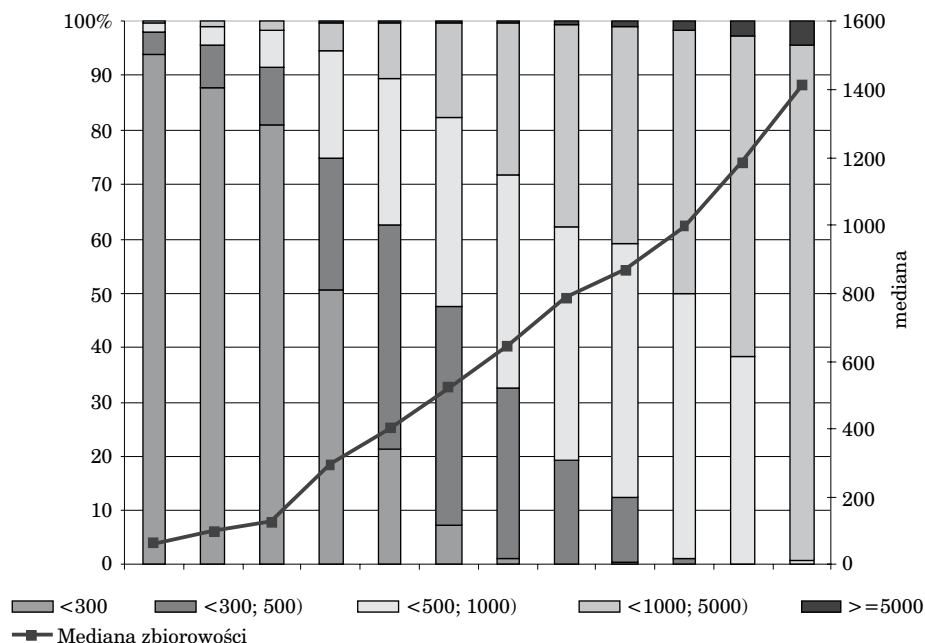
Średnia wielkość funduszy własnych w banku spółdzielczym zwiększyła się z 91 tys. euro⁷ na koniec 1996 r. do 2 005 tys. euro na koniec 2007 r., natomiast mediana dla tej wielkości z 64 tys. euro do 1 412 tys. euro. Systematycznie malała liczba banków o najniższych funduszach własnych. Na koniec 1996 r. ponad 90% banków spółdzielczych posiadało fundusze własne na poziomie poniżej 300 tys. euro, na koniec 1999 r. około 50%, pod koniec 2001 r. jedynie 7% wszystkich banków (tj. 46 banków nie spełniło wymagań I progu kapitałowego). Na koniec 2005 r. fundusze własne poniżej II progu kapitałowego wykazało 6 banków. Według stanu na 31 grudnia 2007 r. 3 banki nie spełniały wymagań III progu kapitałowego, przy czym w I kwartale 2008 r. dwa z nich połączyły się z innymi silniejszymi kapitałowo bankami, a jeden osiągnął fundusze własne na poziomie 1 mln euro.

⁶ Liczba banków wykazujących zobowiązania podporządkowane zaliczone do funduszy własnych systematycznie rosła. Na koniec 1999 r. wynosiła 5, na koniec 2000 r. wzrosła do 67, w kolejnych latach wynosiła 88 (2001 r.), 87 (2002 r.), 89 (2003 r.), 95 (2004 r.), 74 (2005 r.), 51 (2006 r.), 135 (2007 r.) i 143 na koniec marca 2008 r.

⁷ Według kursu wskazanego w ustawie Prawo bankowe, tj. według średniego kursu wynikającego z tabeli kursów ogłaszanej przez Narodowy Bank Polski, obowiązującego na koniec roku poprzedzającego rok osiągnięcia wymaganego progu kapitałowego.

Wraz ze spadkiem liczby banków spółdzielczych o najniższych funduszach własnych rosła liczba banków o najwyższych funduszach własnych. W latach 2000–2001 3 banki spółdzielcze charakteryzowały się funduszami własnymi na poziomie przewyższającym 5 mln euro, na koniec 2002 r. i 2003 r. – 4 banki. W kolejnych latach liczba ta wzrosła odpowiednio do: 7 (2004 r.), 12 (2005 r.), 17 (2006 r.), 31 (2007 r.), dochodząc do 45 banków na koniec I kwartału 2008 r.⁸

Wykres 2. Struktura banków spółdzielczych według wielkości funduszy własnych (przedziały w tys. euro – kurs ustawowy*)

* Zob. przypis 7 na s. 115.

Źródło: dane NBP (WEBIS), opracowanie własne.

2. Grupa banków spółdzielczych o najwyższych funduszach własnych

Według stanu na 31 marca 2008 r. w grupie 45 banków spółdzielczych o najwyższych funduszach własnych funkcjonował 1 bank niezrzeszony (Krakowski Bank

⁸ Według średniego kursu wynikającego z tabeli kursów ogłaszanej przez Narodowy Bank Polski, obowiązującego na koniec okresu sprawozdawczego.

Spółdzielczy), 22 banki zrzeszone w Banku Polskiej Spółdzielczości SA (BPS SA), 14 w Gospodarczym Banku Wielkopolski SA (GBW SA) oraz 8 w Mazowieckim Banku Regionalnym SA (MR Bank SA). Łącznie banki te posiadały 29,33% sumy bilansowej sektora banków spółdzielczych, 29,22% depozytów sektora niefinansowego i instytucji samorządowych oraz 26,23% funduszy własnych.

Liczba banków spółdzielczych o funduszach własnych przekraczających 5 mln euro potencjalnie mogłaby zwiększyć się z 45 do 57⁹, przy założeniu przeznaczenia zysku w trakcie zatwierdzania oraz zysku bieżącego netto na zwiększenie funduszy własnych. Grupa ta stanowiłaby 33,68% sumy bilansowej sektora banków spółdzielczych oraz 33,49% depozytów sektora niefinansowego i instytucji samorządowych zgromadzonych w tym sektorze.

Biorąc pod uwagę wyżej wymienione informacje, w dalszej części opracowania zaprezentowano dwa warianty, w których dokonano podziału sektora banków spółdzielczych na:

- ❖ grupę 45 największych banków spółdzielczych oraz grupę pozostałych banków spółdzielczych (wariant I),
- ❖ grupę 57 największych banków spółdzielczych oraz grupę pozostałych banków spółdzielczych (wariant II).

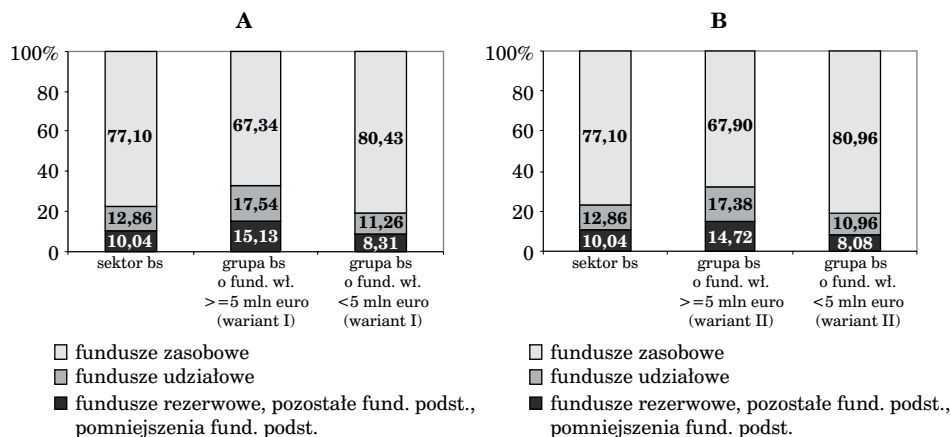
Na koniec I kwartału 2008 r. największe banki spółdzielcze, oprócz czterech, charakteryzowały się dobrą sytuacją ekonomiczno-finansową i były klasyfikowane, według metodyki Bankowego Funduszu Gwarancyjnego w zakresie nadawania ratingów bankom¹⁰, do grupy o bardzo niskim lub niskim zagrożeniu.

W strukturze funduszy własnych sektora banków spółdzielczych ponad 90% stanowiły fundusze własne podstawowe. Wśród nich największy udział miały fundusze zasobowe (77,10%) oraz fundusze udziałowe (12,86%), przy czym grupa banków największych charakteryzowała się niższym udziałem funduszy zasobowych oraz wyższym udziałem funduszy udziałowych niż grupa pozostałych banków spółdzielczych (w wariantcie I udziały te wynosiły odpowiednio: 67,34% i 17,54%, w wariantcie II odpowiednio: 67,90% i 17,38%).

⁹ W tym: 1 bank niezrzeszony, 28 banków zrzeszonych w BPS SA, 19 w GBW SA oraz 9 w MR Banku SA.

¹⁰ Według ww. metodyki poszczególnym bankom nadawana jest ocena, w wyniku której bank klasyfikowany jest do jednej z następujących grup zagrożenia: bardzo wysokiego, wysokiego, średniego, niskiego lub bardzo niskiego. Ocena ratingowa składa się z ratingu podstawowego (tj. wskaźnika syntetycznego, który obejmuje ocenę czynników mierzalnych m.in. w obszarze: wypłacalności, jakości należności i zobowiązań pozabilansowych, efektywności) oraz ratingu uzupełniającego (czynniki pozasprawozdawcze). Szerzej na ten temat w artykule pod tytułem: „Metodyka Bankowego Funduszu Gwarancyjnego w zakresie oceny zagrożeń sytuacji finansowej banków”, Iwona Sowińska, „Bezpieczny Bank” nr 2 (31), 2006.

Wykres 3. Struktura funduszy własnych podstawowych w sektorze banków spółdzielczych – stan na 31.03.2008 r.

Źródło: dane NBP, opracowanie własne.

Na koniec I kwartału 2008 r. zobowiązania podporządkowane zaliczone do funduszy własnych uzupełniających wykazały 143 banki (w tym wśród największych banków 17 banków – w wariantie I oraz 21 w wariantie II). W sektorze banków spółdzielczych relacja zobowiązań podporządkowanych (zaliczonych do funduszy własnych) do funduszy własnych podstawowych wynosiła 5,40%. W największych bankach spółdzielczych średnia relacja wynosiła 7,22% (w wariantie I) i wahała się w przedziale od 1,96% do 41,84% (natomiast w wariantie II odpowiednio 6,70%, w przedziale 1,82%–41,84%).

Jednakże przy założeniu nieuwzględnienia zobowiązania podporządkowanego w funduszach własnych jedynie 2 banki¹¹, spośród 45, miałyby fundusze własne niższe niż 5 mln euro, przy czym wielkość tych funduszy wynosiłaby 3,612 mln euro oraz 4,790 mln euro¹². Powyższe pozwala twierdzić, że w przypadku grupy największych banków uzyskanie zgody na zaliczenie zobowiązania podporządkowanego do funduszy własnych związane było przede wszystkim z potrzebą rozwijania ich działalności i koniecznością uzyskania adekwatnej wielkości kapitału do podejmowanego przez te banki ryzyka. Wniosek ten jest szczególnie istotny w kontekście dalszej analizy wpływu wystąpienia ze zrzeszeń grupy największych banków

¹¹ Banki te zrzeszone były w BPS SA i w GBW SA.

¹² W wariantie II, w którym największe banki przeznaczyłyby dotychczas wypracowane zyski na zwiększenie funduszy własnych, przy założeniu nie uwzględnienia zobowiązań podporządkowanych w funduszach własnych największych banków jedynie 3 banki zrzeszone w BPS SA wykazałyby fundusze własne na poziomie niższym niż 5 mln euro.

spółdzielczych, ponieważ banki te z jednej strony korzystając prawdopodobnie¹³ ze środków zrzeszeniowych i banków zrzeszających (jeśli chodzi o zobowiązania podporządkowane) są w pewnym sensie od nich „uzależnione”, jednakże z drugiej strony, jak to wykazano powyżej, w większości, np. w przypadku wystąpienia ze struktur zrzeszeniowych, utrzymałyby fundusze własne na poziomie co najmniej 5 mln euro. Podkreślić należy ponadto, że samo wystąpienie ze zrzeszenia nie oznacza utraty dotychczasowych pożyczek podporządkowanych, a jedynie ograniczenie możliwości ich uzyskania w przyszłości, np. ze środków zrzeszeniowych.

3. Struktura sektora banków spółdzielczych w Polsce

3.1. Geneza obecnej struktury sektora banków spółdzielczych

Dotychczas na kształtowanie się struktury sektora banków spółdzielczych decydujący wpływ miały rozwiązania prawne przyjęte przez ustawodawcę. Ustawa z dnia 7 grudnia 2000 r. o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających, która weszła w życie 28 stycznia 2001 r., przekształciła strukturę bankowości spółdzielczej z trójstopniowej w dwustopniową. W myśl ustawy BGŻ SA przestał być bankiem krajowym, a mógł stać się jednym z banków zrzeszających. Określenie „banki regionalne” zostało zastąpione określeniem „banki zrzeszające”. Według stanu na 31 grudnia 2001 r. działało w Polsce 10 banków zrzeszających¹⁴.

Zapisy ustawy dotyczące osiągnięcia w określonym terminie minimalnej wartości funduszy własnych przez banki zrzeszające (równowartość 10 mln euro do 28 lipca 2001 r., 15 mln euro do 31 grudnia 2003 r. i 20 mln euro do 31 grudnia 2006 r.)¹⁵ miały wpływ na konieczność łączenia się banków. W maju 2001 r. Sąd w Poznaniu zarejestrował połączenie dwóch banków zrzeszających banki spółdzielcze: GBW SA z BBR SA. W 2002 r. po połączeniu GBW SA i PKBR SA powstała Spółdzielcza Grupa Bankowa. Ponadto w tym samym roku powstał

¹³ Brak szczegółowych informacji o tym, które podmioty udzieliły pożyczek podporządkowanych tym bankom uniemożliwia bardziej szczegółową analizę w tym zakresie. Ponadto z uwagi na brak informacji o wzajemnych udziałach banków również ten aspekt został pominięty w niniejszym opracowaniu.

¹⁴ Bankami regionalnymi i zrzeszającymi były: Bank Unii Gospodarczej SA (BUG SA), Gospodarczy Bank Południowo-Zachodni SA (GBP-Z SA), Gospodarczy Bank Wielkopolski SA (GBW SA), Lubelski Bank Regionalny SA (LBR SA), Małopolski Bank Regionalny SA (MBR SA), Mazowiecki Bank Regionalny SA (MR Bank SA), Pomorsko-Kujawski Bank Regionalny SA (PKBR SA), Warmińsko-Mazurski Bank Regionalny SA (WMBR SA), Dolnośląski Bank Regionalny SA (DBR SA), Rzeszowski Bank Regionalny SA (RBR SA).

¹⁵ Suma funduszy własnych obliczona w złotych według średniego kursu NBP obowiązującego na koniec roku poprzedzającego rok osiągnięcia wymaganego progu kapitałowego.

Bank Polskiej Spółdzielczości SA (BPS SA) w wyniku przyłączenia do GBP-Z SA pięciu banków zrzeszających, tj. LBR SA, RBR SA, MBR SA, BUG SA i WMBR SA, w trybie przeniesienia majątku w zamian za akcje. Następnie na podstawie uchwały KNB nr 178/KNB/02 z 3 lipca 2002 r., w trybie art. 147 ust. 2, 19 lipca 2002 r. BPS SA przejął DBR SA¹⁶. Od początku istnienia BPS SA zrzesza prawie dwie trzecie banków spółdzielczych. Trzecim bankiem zrzeszającym pozostał Mazowiecki Bank Regionalny SA (MR Bank SA), który postanowił funkcjonować samodzielnie.

Zgodnie ze znowelizowanymi zapisami Ustawy z dnia 7 grudnia 2000 r. o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających obecnie bankiem zrzeszającym jest: GBW SA, BPS SA, MR Bank SA, jak również może być w przyszłości bank powstały w wyniku połączenia się co najmniej dwóch z tych banków, pod warunkiem że zrzesza co najmniej jeden bank spółdzielczy i którego fundusze własne stanowią co najmniej czterokrotność kwoty określonej w art. 32 ust. 1 Prawa bankowego, tj. 20 mln euro.

3.2. Obecna struktura sektora banków spółdzielczych

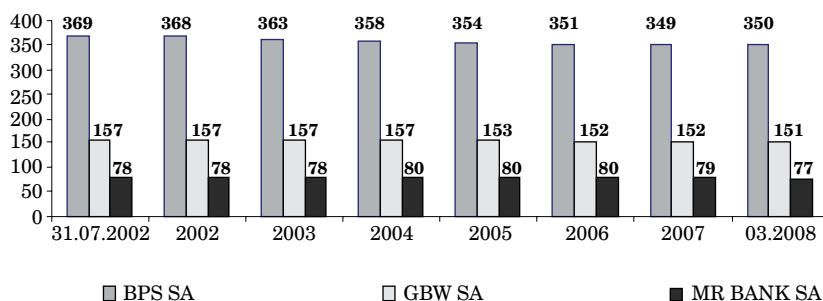
Na koniec marca 2008 r. w sektorze bankowym funkcjonowały trzy banki zrzeszające: BPS SA, GBW SA i MR Bank SA. Fundusze własne tych banków przekraczały wymagany trzeci próg kapitałowy dla banków zrzeszających.

Według stanu na 31 marca 2008 r. w BPS SA zrzeszonych było 350 banków spółdzielczych, w GBW SA – 151, a w MR Banku SA – 77. Ponadto Krakowski Bank Spółdzielczy, największy pod względem funduszy własnych bank spółdzielczy, funkcjonował poza zrzeszeniami.

W latach 2002–2007 struktura sektora spółdzielczego nie uległa istotnym zmianom. Od końca lipca 2002 r. do końca marca 2008 r. w wyniku procesów łączeniowych liczba banków spółdzielczych zmniejszyła się o 27.

¹⁶ Zgodnie z art. 147 ust. 2 Prawa bankowego „decyzję o przejęciu banku przez inny bank lub o likwidacji banku Komisja Nadzoru Bankowego (obecnie Komisja Nadzoru Finansowego) może podjąć, jeżeli wystąpiły okoliczności grożące niewypłacalnością banku lub obniżeniem sumy funduszy własnych banku w takim stopniu, że nie byłyby spełnione wymagania obowiązujące przy tworzeniu banku.”

Wykres 4. Liczba banków spółdzielczych w poszczególnych zrzeszeniach

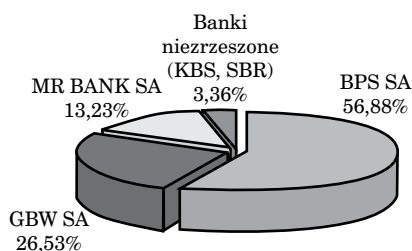

Źródło: dane NBP (WEBIS), opracowanie własne.

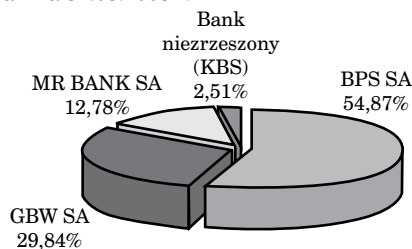
Udział poszczególnych zrzeszeń w strukturze sektora banków spółdzielczych (mierzony liczbą zrzeszonych banków spółdzielczych oraz wielkością ich sumy bilansowej) w zasadzie nie uległ istotnej zmianie. Największą część stanowiły banki zrzeszone w BPS SA (na koniec I kwartału 2008 r. BPS SA zrzeszał 60,45% banków spółdzielczych, których suma bilansowa netto stanowiła 54,87% sumy bilansowej sektora banków spółdzielczych).

Wykres 5. Udział poszczególnych zrzeszeń w sumie bilansowej netto sektora banków spółdzielczych

stan na 31.07.2002 r.

stan na 31.03.2008 r.

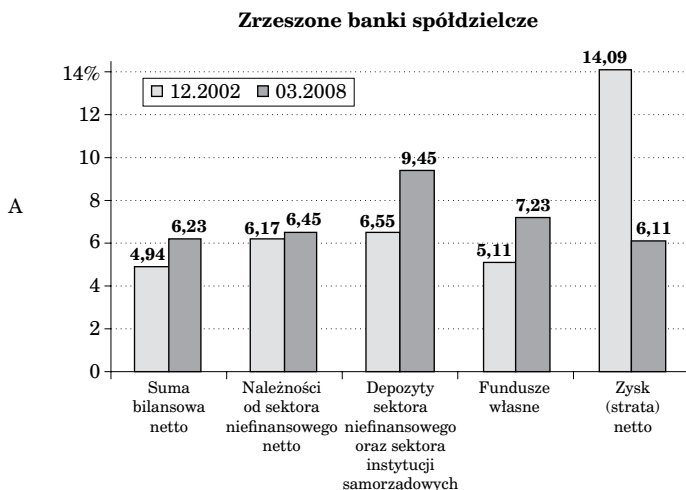
Źródło: dane NBP, opracowanie własne.

Na wykresach zaprezentowano udział zrzeszonych banków spółdzielczych oraz zrzeszeń¹⁷ w krajowym sektorze bankowym, liczony dla wybranych pozycji bilansowych oraz rachunku zysków i strat. Od końca 2002 r. do końca marca 2008 r. udział

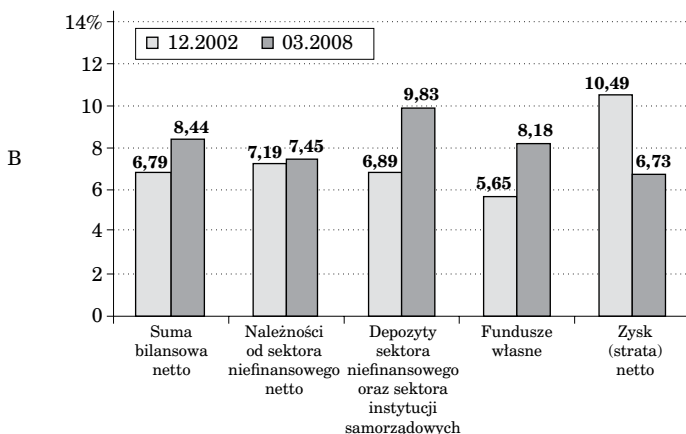
¹⁷ Banki zrzeszające i zrzeszone banki spółdzielcze. Nie uwzględniono w tej części analizy niezrzeszonego banku spółdzielczego.

zrzeszonych banków spółdzielczych w sumie bilansowej netto sektora bankowego zwiększył się z 4,94% do 6,23%. W największym stopniu wzrósł udział depozytów od sektora niefinansowego i instytucji samorządowych (z 6,55% do 9,45%) oraz funduszy własnych (z 5,11% do 7,23%). Obniżeniu uległ udział w zyskach netto (z 14,09% do 6,11%).

Wykres 6. Udział zrzeszonych banków spółdzielczych oraz zrzeszeń w krajowym sektorze bankowym w wybranych pozycjach bilansu oraz rachunku zysków i strat

Zrzeszenia razem (zrzeszone banki spółdzielcze i banki zrzeszające)

Źródło: dane NBP (WEBIS), opracowanie własne.

Wśród banków spółdzielczych nie zaobserwowano silnych migracji pomiędzy zrzeszeniami. Na koniec marca 2008 r. w porównaniu z końcem lipca 2002 r. jedynie 5 banków spółdzielczych (spośród 579) zmieniło bank zrzeszający. Zmiana ta dotyczyła banków zrzeszonych w BPS SA (2 z nich podpisały umowy zrzeszeniowe z GBW SA, a 2 z MR Bankiem SA) oraz 1 banku zrzeszonego w MR Banku SA (który zmienił zrzeszenie na BPS SA).

Tabela 1. Macierz migracji banków spółdzielczych w ramach zrzeszeń

Zrzeszenie – stan na 31.07.202 r.	Zmiany zrzeszenia od 1.07.2008 r.				
	BPS SA	GBW SA	MR BANK SA	niezrz.	razem
BPS SA	349	2	2		353
GBW SA		149			149
MR BANK SA	1		75		76
niezrz.				1	1
razem	350	151	77	1	579

Źródło: dane NBP (WEBIS), opracowanie własne.

Na koniec marca 2008 r. „przeciętne” banki spółdzielcze w zrzeszeniu największym i najmniejszym charakteryzowały się podobną wysokością podstawowych wielkości finansowych, natomiast banki zrzeszone w GBW SA wykazywały wyższą średnią wielkość sumy bilansowej i funduszy własnych przypadającą na jeden bank zrzeszony.

Tabela 2. „Przeciętny” bank spółdzielczy – stan na 31.03.2008 r.

Wyszczególnienie	Jedn.	Sektor BS	Banki spółdzielcze zrzeszone w:		
			BPS SA	GBW SA	MR Bank SA
Suma bilansowa netto	tys. zł	89 496	81 235	102 388	86 010
Depozyty sektora niefinansowego oraz sektora instytucji samorządowych	tys. zł	75 267	68 467	84 897	73 837
Fundusze własne	tys. zł	8 169	7 669	8 938	7 992
Fundusze własne (kurs z końca marca 2008 r. 1 euro = 3,5258 zł)	tys. euro	2 317	2 175	2 535	2 267
Zysk (strata) netto	tys. zł	429	409	464	421

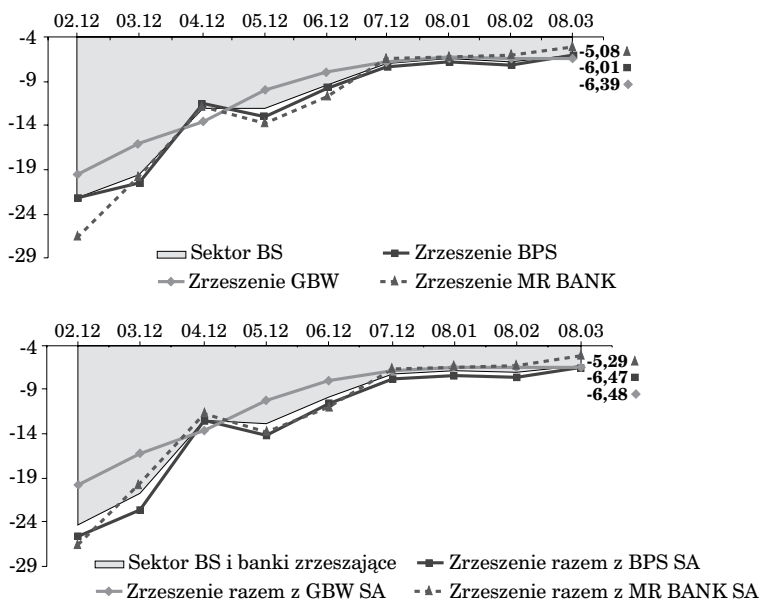
Źródło: dane NBP (WEBIS), opracowanie własne.

4. Wpływ wystąpienia ze struktur zrzeszeniowych największych banków spółdzielczych na kondycję ekonomiczno-finansową poszczególnych zrzeszeń¹⁸

4.1. Indeks zagrożenia dla zrzeszeń

Indeksy zagrożenia²⁰ dla poszczególnych zrzeszeń ulegały systematycznej poprawie. Indeks zagrożenia dla sektora banków spółdzielczych wzrósł z -22,31 na koniec 2002 r. do -5,93 na koniec marca 2008 r. Uwzględnienie oceny banku zrzeszającego w indeksie zagrożenia zrzeszenia powoduje pogorszenie tego indeksu. Na koniec marca 2008 r. indeks zagrożenia, liczony dla sektora banków spółdzielczych i banków zrzeszających, wyniósł -6,24 pkt i był gorszy o 0,31 pkt od indeksu dla sektora banków spółdzielczych.

Wykres 7. Indeks zagrożenia dla zrzeszonych banków spółdzielczych oraz dla zrzeszeń na tle indeksu dla sektora banków spółdzielczych

Źródło: dane NBP (WEBIS), opracowanie własne.

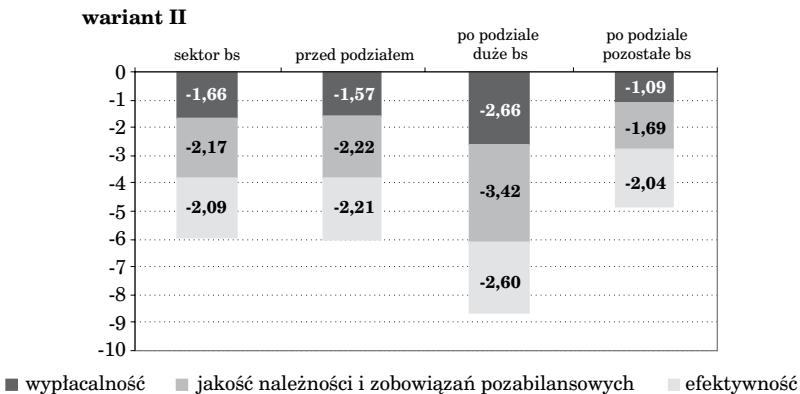
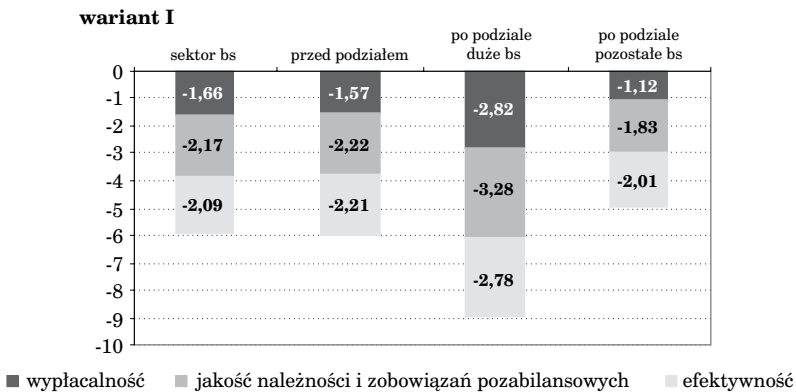
¹⁸ Wyniki analizy wystąpienia banków ze zrzeszeń zaprezentowano dla danych na koniec marca 2008 r.

²⁰ Indeks zagrożenia dla grupy banków jest zdefiniowany jako suma wskaźników syntetycznych poszczególnych banków ważonych udziałem w depozytach sektora niefinansowego i instytucji samorządowych określonej grupy banków. Szerzej na ten temat – patrz przypis: 11 na stronie 3.

4.2. Zmiany indeksu, wybranych wskaźników i wielkości finansowych dla banków spółdzielczych zrzeszonych w BPS SA

Na koniec I kwartału 2008 r. indeks zagrożenia dla największych banków spółdzielczych zrzeszonych w BPS SA wynosił $-8,88$ pkt i był gorszy od indeksu zagrożenia pozostałych zrzeszonych w nim banków spółdzielczych, który wynosił $-4,96$ pkt. Pogorszenie odnosiło się do wszystkich analizowanych obszarów, przy czym w największym stopniu dotyczyło wypłacalności (wariant I) oraz jakości należności i zobowiązań pozabilansowych (wariant II). W strukturze indeksu zagrożenia dużych banków największy udział miała ocena obszaru jakości należności, natomiast w pozostałych bankach ocena obszaru efektywności.

Wykres 8. Zmiany indeksu zagrożenia dla zrzeszonych banków spółdzielczych w BPS SA po wyłączeniu największych banków – stan na 31.03.2008 r.

Źródło: dane NBP (WEBIS), opracowanie własne.

W tabeli 3 zaprezentowano zmiany podstawowych wskaźników finansowych w zrzeszeniu BPS SA. Po wyłączeniu największych banków spółdzielczych grupa banków zrzeszonych charakteryzowała się gorszymi wskaźnikami efektywności działania w porównaniu do grupy banków zrzeszonych przed wyłączeniem dużych banków ze zrzeszenia. Udział kosztów działania w kosztach ogółem wzrósł o ponad 4 pkt proc., a obciążenie wyniku działalności bankowej tymi kosztami wzrosło o 0,4 pkt proc. Poprawie uległy natomiast wskaźniki dotyczące jakości należności oraz średni współczynnik wypłacalności.

Tabela 3. Wybrane wskaźniki i wielkości finansowe dla banków spółdzielczych zrzeszonych w BPS SA

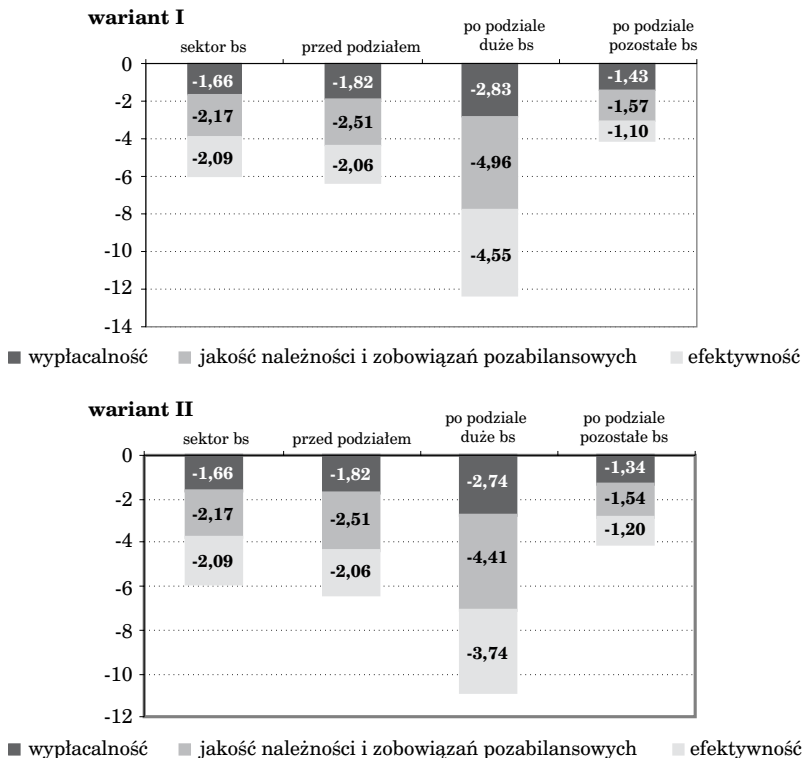
Wyszczególnienie	BS zrzeszone w BPS			Zmiana	
	31.03.2008	wariant I	wariant II	wariant I	wariant II
Liczba banków	350	328	322	-22	-28
Podstawowe wskaźniki (w %)			pkt proc.		
ROA netto	2,01	2,13	2,13	0,12	0,12
ROE netto	24,34	24,07	23,84	-0,28	-0,51
Koszty działania banku / Koszty ogółem	52,75	57,18	57,47	4,43	4,72
Saldo rezerw / Wynik działalności bankowej	1,82	0,72	0,88	-1,10	-0,94
Koszty działania / Wynik działalności bankowej	57,90	58,28	58,28	0,38	0,38
Współczynnik wypłacalności	14,48	15,42	15,68	0,95	1,20
Udział należności zagrożonych w należnościach ogółem	2,90	1,91	1,82	-1,00	-1,08
Wybrane wielkości finansowe (w tys. zł)			%		
Należności ogółem brutto	24 559 441	18 419 965	17 449 435	-25,00	-28,95
Należności zagrożone brutto	712 582	351 042	318 167	-50,74	-55,35
Fundusze własne	2 684 154	2 057 738	1 959 707	-23,34	-26,99
Suma bilansowa netto	28 432 379	20 822 010	19 663 078	-26,77	-30,84
Zysk / strata bieżąca netto	143 019	110 802	104 899	-22,53	-26,65
Wynik działalności bankowej	464 961	352 061	333 679	-24,28	-28,24

Źródło: dane NBP (WEBIS), opracowanie własne; pogorszenie wielkości i wskaźników finansowych oznaczono w tabelach pogrubioną czcionką.

4.3. Zmiany indeksu, wybranych wskaźników i wielkości finansowych dla bs zrzeszonych w GBW SA

Grupa największych banków spółdzielczych charakteryzowała się gorszym indeksem zagrożenia niż grupa banków pozostająca w zrzeszeniu GBW SA, w szczególności w zakresie oceny obszaru efektywności działania oraz jakości należności (w wariancie I indeksy dla tych ocen wynosiły odpowiednio: -4,55 pkt i -4,96 pkt, wobec -1,10 pkt i -1,57 pkt dla pozostałych banków zrzeszonych w GBW SA). Pozytywne zmiany podstawowych wskaźników finansowych zaobserwowano w grupie banków pozostających w zrzeszeniu GBW SA. Jedynie relacja kosztów działania do kosztów ogółem w mniejszych bankach uległa pogorszeniu do 55,68% w wariancie I i 56,40% w wariancie II. Ponadto w scenariuszu II nieznacznie wzrosło obciążenie wyniku działalności bankowej tymi kosztami.

Wykresy 9. Zmiany indeksu zagrożenia dla zrzeszonych banków spółdzielczych w GBW SA po wyłączeniu największych banków – stan na 31.03.2008 r.

Źródło: dane NBP (WEBIS), opracowanie własne.

Tabela 4. Wybrane wskaźniki i wielkości finansowe dla banków spółdzielczych zrzeszonych w GBW SA

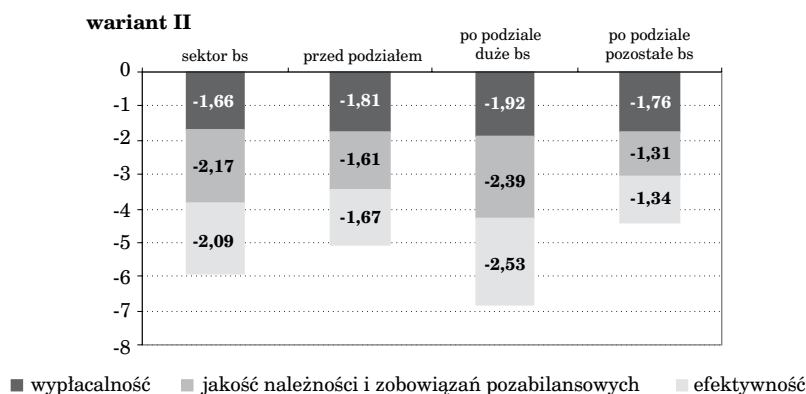
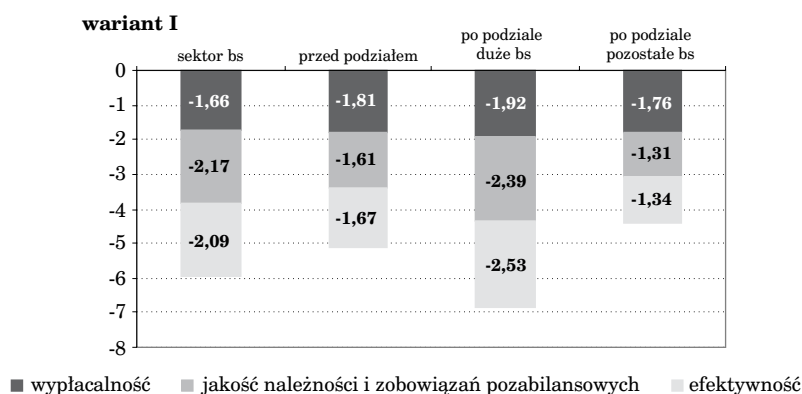
Wyszczególnienie	Banki spółdzielcze zrzeszone w GBW			Zmiana	
	31.03.2008	wariant I	wariant II	wariant I	wariant II
Liczba banków	151	137	132	-14	-19
Podstawowe wskaźniki (w %)			p.p.		
ROA netto	1,81	2,03	1,99	0,21	0,18
ROE netto	24,87	25,85	25,19	0,98	0,33
Koszty działania banku / Koszty ogółem	50,55	55,68	56,40	5,14	5,85
Saldo rezerw / Wynik działalności bankowej	2,23	0,44	0,36	-1,79	-1,87
Koszty działania / Wynik działalności bankowej	57,37	56,79	57,56	-0,58	0,19
Współczynnik wypłacalności	12,57	13,29	13,4	10,70	30,84
Udział należności zagrożonych w należnościach ogółem	2,29	1,80	1,75	-0,49	-0,53
Wybrane wielkości finansowe (w tys. zł)			%		
Należności ogółem brutto	14 404 091	10 334 658	9 458 159	-28,25	-34,34
Należności zagrożone brutto	329 188	185 894	165 630	-43,53	-49,69
Fundusze własne	1 349 653	997 295	917 689	-26,11	-32,01
Suma bilansowa netto	15 460 520	11 111 849	10 171 374	-28,13	-34,21
Zysk / strata bieżąca netto	70 103	56 323	50 673	-19,66	-27,72
Wynik działalności bankowej	252 206	187 315	171 366	-25,73	-32,05

Źródło: dane NBP (WEBIS); opracowanie własne.

4.4. Zmiany indeksu, wybranych wskaźników i wielkości finansowych dla bs zrzeszonych w MR Banku SA

Po wyłączeniu dużych banków spółdzielczych indeks zagrożenia dla zrzeszenia MR Banku SA, podobnie jak w zrzeszeniu BPS SA i GBW SA, uległ poprawie. Jednocześnie zaobserwowano pogorszenie wskaźników efektywności działania oraz w niewielkim stopniu współczynnika wypłacalności. Poprawie uległy wskaźniki dotyczące jakości należności.

Wykres 10. Zmiany indeksu zagrożenia dla banków spółdzielczych zrzeszonych w MR Banku SA po wyłączeniu największych banków – stan na 31.03.2008 r.

Źródło: dane NBP (WEBIS), opracowanie własne.

Tabela 5. Wybrane wskaźniki i wielkości finansowe dla banków spółdzielczych zrzeszonych w MR Banku SA

Wyszczególnienie	Banki spółdzielcze zrzeszone w MR Banku			Zmiana	
	31.03.2008	wariant I	wariant II	wariant I	wariant II
Liczba banków	77	69	68	-8	-9
Podstawowe wskaźniki (w %)			pkt proc.		
ROA netto	1,96	1,94	1,90	-0,02	-0,06
ROE netto	23,99	23,46	23,17	-0,53	-0,82
Koszty działania banku / Koszty ogółem	52,67	56,70	57,00	4,03	4,33
Saldo rezerw / Wynik działalności bankowej	2,55	1,21	1,37	-1,34	-1,18
Koszty działania / Wynik działalności bankowej	55,37	57,67	58,16	2,30	2,78
Współczynnik wypłacalności	13,35	13,22	13,20	-0,13	-0,15
Udział należności zagrożonych w należnościach ogółem	1,74	1,28	1,25	-0,45	-0,48
Wybrane wielkości finansowe (w tys. zł)			%		
Należności ogółem brutto	6 113 529	4 379 785	4 236 764	-28,36	-30,70
Należności zagrożone brutto	106 100	56 093	53 106	-47,13	-49,95
Fundusze własne	615 381	433 934	417 228	-29,49	-32,20
Suma bilansowa netto	6 622 773	4 685 612	4 531 381	-29,25	-31,58
Zysk / strata bieżąca netto	32 448	22 726	21 495	-29,96	-33,76
Wynik działalności bankowej	105 759	77 553	74 671	-26,67	-29,40

Źródło: dane NBP (WEBIS), opracowanie własne.

4.5. Analiza płynności w zrzeczeniach

W obu prezentowanych wariantach nie zaobserwowano znaczącego pogorszenia podstawowych wskaźników płynności²¹ dla poszczególnych grup banków spółdzielczych zrzeszonych po wyłączeniu największych banków ze zrzeczeń.

Niski udział łatwo zbywalnych papierów wartościowych w sumie bilansowej netto oraz relatywnie niski poziom wskaźników płynności strukturalnej (w porównaniu z sektorem banków komercyjnych) wynika ze specyfiki działania zrzeszonych banków spółdzielczych, które zgodnie z umowami zrzeczeń lokują wolne środki na lokatach w bankach zrzeszających. O skali ulokowania tych środków świadczy wysoka relacja lokat międzybankowych do depozytów międzybankowych, która uległa największej zmianie po wyłączeniu grupy największych banków spółdzielczych. Jednocześnie wskaźnik ten utrzymuje się nadal na bardzo wysokim poziomie (dla porównania, w sektorze banków komercyjnych wskaźnik ten wynosił 139,08% na koniec marca 2008 r.).

Grupa dużych banków spółdzielczych charakteryzowała się wyższym udziałem papierów wartościowych w sumie bilansowej niż pozostałe banki zrzeszone w poszczególnych zrzeczeniach. Udział ten wynosił dla dużych banków 9,48%, dla pozostałych banków zrzeszonych w: BPS SA – 4,92%, GBW SA – 0,03% i MR Banku SA – 0,37% (wariant I).

Wyodrębniona grupa największych banków spółdzielczych charakteryzuje się nieznacznie gorszymi przeciętnymi wskaźnikami płynności w porównaniu z pozostałymi bankami zrzeszonymi w BPS SA i MR Banku SA oraz nieco lepszymi niektórymi wskaźnikami w porównaniu z grupą banków zrzeszonych w GBW SA. (zob. tabela 8).

²¹ W dniu 13 marca 2007 r. została podjęta Uchwała nr 9/2007 Komisji Nadzoru Bankowego w sprawie ustalenia wiążących banki norm płynności, wprowadzająca m.in. ilościowe normy płynności (limity). Uchwała weszła w życie z dniem 1 stycznia 2008 r., z tym że do dnia 29 czerwca 2008 r. banki nie były zobowiązane do przestrzegania limitów. Banki przedstawiają NBP i KNF odpowiednie informacje w tym zakresie w sprawozdawczości SIS. Jednakże, z uwagi na brak dostępu do nowej sprawozdawczości, w niniejszym opracowaniu analiza płynności została zaprezentowana jedynie na podstawie sprawozdań WEBIS.

Tabela 6. Zmiana wybranych wskaźników płynności w wariancie I

31.03.2008 r.	ZRZESZ. BPS	ZRZESZ. BPS (wariant I)	Zmiana (2-1)	ZRZESZ. GBW	ZRZESZ. GBW (wariant I)	Zmiana (5-4)	ZRZESZ. MR BANK	ZRZESZ. MR BANK (wariant I)	Zmiana (8-7)
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
	%	%	pkt proc.	%	%	pkt proc.	%	%	pkt proc.
Wskaźnik płynności strukturalnej I: (gotówka + rachunki bieżące w NBP i innych bankach + rezerwa obowiązkowa + bony pieniężne i skarbowe)/ (depozyty bieżące sektora niefinansowego bez odsetek + depozyty bieżące sektora instytucji rządowych i samorządowych)	24,97	26,05	1,08	13,92	13,39	-0,54	24,82	26,13	1,30
Wskaźnik płynności strukturalnej II: łatwo zbywalne papiery wartościowe /(depozyty bieżące sektora niefinansowego bez odsetek + depozyty bieżące sektora instytucji rządowych i samorządowych bez odsetek)	1,24	1,62	0,37	0,00	0,00	0,00	0,37	0,49	0,13
Wskaźnik płynności strumieniowej I (1 miesiąc)	68,77	70,04	1,27	59,61	61,43	1,82	65,82	64,17	-1,64
Wskaźnik płynności strumieniowej II (3 miesiące)	49,02	51,19	2,17	48,19	54,05	5,86	37,80	41,01	3,20

Relacja depozytów ogółem do należności ogółem netto (dla sektora niefinansowego oraz sektora instytucji rządowych i samorządowych z odsetkami)	152,29	158,87	6,57	132,21	138,78	6,58	136,97	136,93	-0,04
Udział depozytów bieżących w depozytach ogółem (dla sektora niefinansowego oraz sektora instytucji rządowych i samorządowych bez odsetek)	49,86	52,39	2,53	50,95	53,67	2,72	48,73	51,23	2,49
Udział łatwo zbywalnych papierów wartościowych w sumie bilansowej netto	0,52	0,71	0,19	0,00	0,00	0,00	0,15	0,22	0,06
Relacja łatwo zbywalnych papierów wartościowych do depozytów sektora niefinansowego oraz sektora instytucji rządowych i samorządowych	0,61	0,84	0,22	0,00	0,00	0,00	0,18	0,25	0,07
Udział papierów wartościowych w sumie bilansowej netto	7,40	4,92	-2,48	0,30	0,03	-0,27	1,69	0,37	-1,32
Relacja lokat międzybankowych do depozytów międzybankowych	6 371,82	17 126,93	10 755,12	296 142,14	244 848,74	-51 288,40	7 436,36	5 424,53	-2 011,83
Udział lokat międzybankowych w sumie bilansowej netto	26,28	31,29	5,01	26,10	28,91	2,81	25,20	25,98	0,78
Udział depozytów międzybankowych w sumie bilansowej netto	0,41	0,18	-0,23	0,01	0,01	0,00	0,34	0,48	0,14

Źródło: dane NBP (WEBIS), opracowanie własne.

Tabela 7. Zmiana wybranych wskaźników płynności w wariantcie II

31.03.2008 r.	ZRZESZ. BPS	ZRZESZ. BPS (wariant II)	Zmiana (2-1) pkt proc.	ZRZESZ. GBW	ZRZESZ. GBW (wariant II)	Zmiana (5-4) pkt proc.	ZRZESZ. MR BANK	ZRZESZ. MR BANK (wariant II)	Zmiana (8-7) pkt proc.
	1 %	2 %	3 %	4 %	5 %	6 %	7 %	8 %	9 %
Wskaźnik płynności strukturalnej I: (gotówka + rachunki bieżące w NBP i innych bankach + rezerwa obowiązkowa + bony pieniężne i skarbowe)/ (depozyty bieżące sektora niefinansowego bez odsetek + depozyty bieżące sektora instytucji rządowych i samorządowych)	24,97	25,69	0,72	13,92	13,37	-0,56	24,82	26,13	1,30
Wskaźnik płynności strukturalnej II: łatwo zbywalne papiery wartościowe /(depozyty bieżące sektora niefinansowego bez odsetek + depozyty bieżące sektora instytucji rządowych i samorządowych bez odsetek)	1,24	1,08	-0,16	0,00	0,00	0,00	0,37	0,49	0,13
Wskaźnik płynności strumieniowej I (1 miesiąc)	68,77	71,20	2,43	59,61	61,84	2,23	65,82	64,17	-1,64
Wskaźnik płynności strumieniowej II (3 miesiące)	49,02	51,15	2,12	48,19	53,07	5,51	37,80	41,01	3,20

Relacja depozytów ogółem do należności ogółem netto (dla sektora niefinansowego oraz sektora instytucji rządowych i samorządowych z odsetkami)	152,29	160,92	8,62	132,21	139,20	6,99	136,97	136,93	-0,04
Udział depozytów bieżących w depozytach ogółem (dla sektora niefinansowego oraz sektora instytucji rządowych i samorządowych bez odsetek)	49,86	52,43	2,58	50,95	54,04	3,09	48,73	51,23	2,49
Udział łatwo zbywalnych papierów wartościowych w sumie bilansowej netto	0,52	0,48	-0,04	0,00	0,00	0,00	0,15	0,22	0,06
Relacja łatwo zbywalnych papierów wartościowych do depozytów sektora niefinansowego oraz sektora instytucji rządowych i samorządowych	0,61	0,56	-0,05	0,00	0,00	0,00	0,18	0,25	0,07
Udział papierów wartościowych w sumie bilansowej netto	7,40	4,66	-2,74	0,30	0,03	-0,28	1,69	0,37	-1,32
Relacja lokat międzybankowych do depozytów międzybankowych	6 371,82	37 208,90	30 837,08	296 142,14	243 451,97	-52 690,18	7 436,36	5 424,53	-2 011,83
Udział lokat międzybankowych w sumie bilansowej netto	26,28	32,26	5,98	26,10	29,22	3,12	25,20	25,98	0,78
Udział depozytów międzybankowych w sumie bilansowej netto	0,41	0,09	-0,33	0,01	0,01	0,00	0,34	0,48	0,14

Źródło: dane NBP (WEBIS), opracowanie własne.

Tabela 8. Porównanie wybranych wskaźników płynności (wariant I i II)

31.03.2008 r.	Grupa największych banków spółdzielczych (wariant I)	Porównanie banki zrzeszone – największe banki spółdzielcze (pkt proc.)			Grupa największych banków spółdzielczych (wariant II)	Porównanie banki zrzeszone – największe banki spółdzielcze (pkt proc.)		
		BPS	GBW	MR Bank		BPS	GBW	MR Bank
	%			%				
Wskaźnik płynności strukturalnej I: (gotówka + rachunki bieżące w NBP i innych bankach + rezerwa obowiązkowa + bony pieniężne i skarbowe)/(depozyty bieżące sektora niefinansowego bez odsetek + depozyty bieżące sektora instytucji rządowych i samorządowych)	19,68	6,37	-6,30	6,45	20,29	5,40	-6,93	5,84
Wskaźnik płynności strukturalnej II: łatwo zbywalne papiery wartościowe/(depozyty bieżące niefinansowego bez odsetek + depozyty bieżące sektora instytucji rządowych i samorządowych bez odsetek)	0,07	1,54	-0,07	0,42	0,92	0,16	-0,92	-0,43
Wskaźnik płynności strumieniowej I (1 miesiąc)	64,27	5,78	-2,84	-0,09	62,84	8,37	-1,00	1,34
Wskaźnik płynności strumieniowej II (3 miesiące)	36,89	14,31	17,16	4,12	38,65	12,49	15,05	2,35

Relacja depozytów ogółem do należności ogółem netto (dla sektora finansowego oraz sektora instytucji rządowych i samorządowych z odsetkami)	133,09	25,78	5,70	3,85	132,96	27,96	6,24	3,98
Udział depozytów bieżących w depozytach ogółem (dla sektora niefinansowego oraz sektora instytucji rządowych i samorządowych bez odsetek)	42,59	9,80	11,08	8,64	43,57	8,87	10,48	7,66
Udział łatwo zbywalnych papierów wartościowych w sumie bilansowej netto	0,03	0,68	-0,03	0,19	0,33	0,14	-0,33	-0,12
Relacja łatwo zbywalnych papierów wartościowych do depozytów sektora niefinansowego oraz sektora instytucji rządowych i samorządowych	0,03	0,81	-0,03	0,22	0,40	0,17	-0,40	-0,15
Udział papierów wartościowych w sumie bilansowej netto	9,48	-4,55	-9,44	-9,11	8,96	-4,30	-8,93	-8,59
Relacja lokat międzybankowych do depozytów międzybankowych	3 180,28	13 946,65	241 668,46	2 244,25	2 922,63	34 286,27	240 529,34	2 501,90
Udział lokat międzybankowych w sumie bilansowej netto	16,59	14,70	12,32	9,39	16,96	15,30	12,26	9,02
Udział depozytów międzybankowych w sumie bilansowej netto	0,52	-0,34	-0,51	-0,04	0,58	-0,49	-0,57	-0,10

Źródło: dane NBP (WEBIS), opracowanie własne; w powyższej tabeli pogrubioną czcionką zaznaczono wyniki porównania niekorzystne dla dużych banków spółdzielczych.

Pomimo tego, że przeciętne wskaźniki płynności utrzymywałyby się na zbliżonym poziomie do obecnych niewątpliwie w ramach zrzeszeń zmniejszyłaby się wielkość oraz dostępność do wolnych środków, co mogłoby skutkować ograniczeniem płynności zrzeszonych banków. W poniższej tabeli zaprezentowano zmiany wybranych wielkości finansowych. Znacznemu ograniczeniu uległaby wielkość lokat i depozytów międzybankowych, a także wielkość papierów wartościowych.

Tabela 9. Zmiany wybranych wielkości finansowych w bankach spółdzielczych zrzeszonych

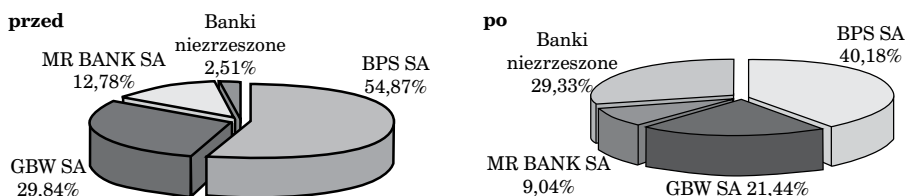
Banki zrzeszone w:	31.03.2008	Wariant I		Wariant II	
BPS SA	tys. zł	tys. zł	Zmiana	tys. zł	Zmiana
Łatwo zbywalne papiery wartościowe	147 139	147 139	0,00%	93 475	-36,47%
Papiery wartościowe wg wyceny bilansowej	2 105 054	1 025 333	-51,29%	916 112	-56,48%
Lokaty międzybankowe (udzielone)	7 473 311	6 517 140	-12,79%	6 344 861	-15,10%
Depozyty międzybankowe (lokaty otrzymane)	117 287	38 052	-67,56%	17 052	-85,46%
GBW SA					
Łatwo zbywalne papiery wartościowe	0	0	0,00%	0	0,00%
Papiery wartościowe wg wyceny bilansowej	46 973	3 609	-92,32%	2 867	-93,90%
Lokaty międzybankowe (udzielone)	4 033 456	3 209 967	-20,42%	2 970 114	-26,36%
Depozyty międzybankowe (lokaty otrzymane)	1 362 131	-3,74%	1 220	-10,43%	
MR Bank SA					
Łatwo zbywalne papiery wartościowe	10 123	10 123	0,00%	10 123	0,00%
Papiery wartościowe wg wyceny bilansowej	111 688	17 294	-84,52%	17 294	-84,52%
Lokaty międzybankowe (udzielone)	1 670 133	1 218 295	-27,05%	1 218 295	-27,05%
Depozyty międzybankowe (lokaty otrzymane)	22 459	22 459	0,00%	22 459	0,00%

Źródło: dane NBP (WEBIS), opracowanie własne.

4.6. Udział w sumie bilansowej sektora banków spółdzielczych

W przypadku wystąpienia ze zrzeczeń największych banków spółdzielczych udział banków niezrzeszonych w sumie bilansowej sektora wzrósłby z 2,51% do 29,33% (w wariantcie II do 33,68%). W największym stopniu obniżenie udziału w sumie bilansowej sektora nastąpiłoby w zrzeczeniu BPS SA o 14,69 pkt proc. do 40,18%. Ponadto w zrzeczeniu GBW SA udział uległby zmniejszeniu o 8,39 pkt proc. do 21,44%, a w zrzeczeniu MR Bank SA z 12,78% do 9,04%. Reasumując, w przypadku realizacji scenariusza wystąpienia największych banków spółdzielczych ze zrzeczeń udziały poszczególnych zrzeczeń w sumie bilansowej uległyby znaczącej zmianie. Zmniejszeniu uległaby, w tym zakresie, przewaga zrzeczenia BPS SA. Ponadto, banki niezrzeszone charakteryzowałyby się wyższym udziałem w sumie bilansowej sektora banków spółdzielczych niż banki zrzeszone w dotychczas drugim co do wielkości zrzeczeniu GBW SA.

Wykres 11. Zmiany udziału poszczególnych zrzeczeń w sumie bilansowej sektora banków spółdzielczych po wystąpieniu największych banków spółdzielczych ze zrzeczeń (wariant I)

Źródło: dane NBP, opracowanie własne.

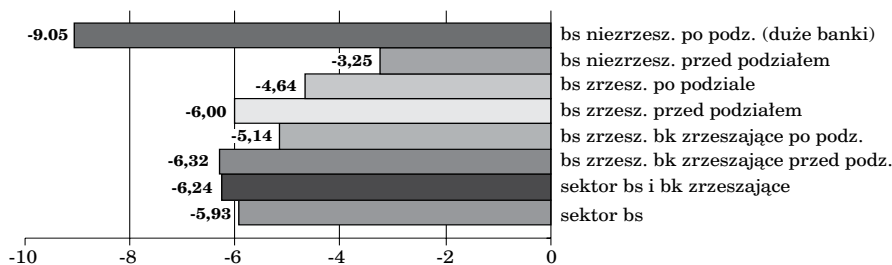
WNIOSKI

Biorąc pod uwagę indeksy zagrożenia, które stanowią syntetyczną ocenę sytuacji poszczególnych grup bankowych stwierdzono, iż grupa banków spółdzielczych o najwyższych funduszach własnych charakteryzowała się gorszymi indeksami zagrożenia w porównaniu z pozostałymi bankami zrzeszonymi w danym zrzeczeniu. Wyodrębnienie dużych banków spółdzielczych ze zrzeczeń skutkowało poprawą indeksów zagrożenia grup banków pozostających w zrzeczeniu. Ponadto, po wyłączeniu największych banków ze zrzeczeń nie zaobserwowano znaczących negatywnych zmian wskaźników finansowych w tych zrzeczeniach. Jednakże ograniczeniu uległaby wielkość wspólnych środków zrzeczeniowych¹⁹, które są wykorzystywane

¹⁹ Na przykład w jednym ze zrzeczeń podstawą wyliczenia wpłat na fundusz pomocowy zrzeczenia jest stan zgromadzonych depozytów w bankach zrzeszonych i banku zrzeszającym.

do udzielania pomocy finansowej m.in.: na wsparcie realizacji programów postępowania naprawczego, procesów łączeniowych, zwiększenia funduszy własnych i współczynnika wypłacalności (m.in. w formie pożyczek podporządkowanych) oraz zapewnienia płynności w ramach zrzeczenia. Dlatego też, realizacja scenariusza wystąpienia największych banków spółdzielczych mogłaby wiązać się z ograniczeniem płynności w poszczególnych zrzeczeniach, a tym samym ze wzrostem ryzyka systemowego oraz ryzyka dla BFG. Jednakże, biorąc pod uwagę indeks zagrożenia wydaje się, że istotne znaczenie dla stabilności finansowej poszczególnych grup banków spółdzielczych zrzeczonych ma sytuacja ekonomiczno-finansowa banku zrzeczającego, albowiem jej znaczące pogorszenie może skutkować, w każdym (bez wyjątku) banku spółdzielczym w nim zrzeczonym i zaangażowanym, koniecznością zawiązania rezerw i/lub powstania strat (np. w przypadku ogłoszenia upadłości).

Wykres 12. Indeksy zagrożenia dla wybranych grup (wariant I)

Źródło: dane NBP, opracowanie własne.

Dotychczas niewiele banków spółdzielczych zdecydowało się na działanie poza strukturami zrzeczeniowymi, a jedyny bank, który funkcjonuje jako bank niezrzeszony, podpisał umowę o współpracy z jednym ze zrzeczeń. Biorąc pod uwagę powyższe, wydaje się, że dotychczas korzyści z pozostawania w strukturze zrzeczeniowej przeważały nad kosztami z tym związanymi. Ocena efektywności wykonywania funkcji zrzeczeniowych przez banki zrzeczające niewątpliwie ma, i będzie miała, wpływ na decyzję banków o zmianie, bądź wystąpieniu ze zrzeczenia. Dotychczas w sektorze banków spółdzielczych nie zaobserwowano silnych migracji w tym zakresie. Jednocześnie zjawisko wystąpienia ze zrzeczeń największych banków spółdzielczych miałyby znaczący wpływ na zmianę wielkości i struktury obecnie funkcjonujących zrzeczeń, co mogłoby doprowadzić do osłabienia ich pozycji i kondycji ekonomiczno-finansowej (szczególnie w zakresie płynności).

W przypadku wystąpienia banku ze zrzeczenia środki te podlegają zwrotowi w terminie 6 miesięcy.